

Potreba mediálnej edukácie na Slovensku

Potrzeba edukacji medialnej na Słowacji

Dr inż. Gabriel Pal'a – WYDZIAŁ TEologiczny w Preszowie

Urodził się w Preszowie na Słowacji. Uzyskał stopień doktora z teologii i filozofii. Studiował na Uniwersytecie Technicznym w Koszycach, Uniwersytecie Komeńskiego w Bratysławie oraz na Uniwersytecie Preszowskim. Jest prodziekanem ds. rozwoju i kontaktów międzynarodowych greckokatolickiego Fakultetu Teologicznego Uniwersytetu w Preszowie. Specjalizuje się w dziedzinie komunikacji społecznej, medioznawstwa, nowych technologii informatycznych. Organizator i uczestnik wielu konferencji i sesji naukowych. Autor publikacji krajowych i zagranicznych. Przygotowuje habilitację a jednocześnie prowadzi badania naukowe w zakresie wpływu mediów na kształcenie i wychowanie dzieci i młodzieży.

ÚVOD

Médiá sú dnes strategickým fenoménom, ktorý formuje osobnosť cloveka. Nepochybne sa predierajú do popredia viac ako v minulosti a významnou mierou sa podieľajú na našom vnímaní a chápaní sveta, ale aj chápaní seba samých. Komunikujú nám množstvo modelov života ci spolužitia, s ktorými sa viac ci menej stotožňujeme. A práve takéto podsúvané formy životného štýlu sa často stávajú smerodajné najmä pre dospievajúcu mládež.

Preto je tematika výchovy recipientov ku kritickému prijímaniu mediálnych produktov veľmi dôležitá a aktuálna. Potvrďuje aj Posolstvo Svätého Otca Benedikta XVI. k 41. svetovému dnu spoločenských komunikacných prostriedkov, ktorého téma bola „Deti a komunikacné prostriedky: výzva pre výchovu“¹.

MEDIÁLNE VPLYVY

V dnešnom pretechnizovanom svete, keď sa médiá predbiehajú, kto skôr

prinesie informácie o najnovšej udalosti, technológii, sa zabúda na „klasické“, hodnoty zdravého clovecenstva. Slovo etika, morálka, pravda, poctivosť, spravodlivosť, solidarita, spoločné dobro sa stali hodnotami iba v egoistickej sebareflexii. Zmysel pre živé spoločenstvo sa vytráca a nahrádza ho virtuálne spoločenstvo, ktoré má zaiste svoje klady, ale má aj zápory, ktoré nahľadávajú sociálne vzťahy. Rozpad týchto vzťahov má za následok uzatváranie sa cloveka do seba, hľadanie svojich osobných výhod, čo je opakom toho, k comu je clovek povolaný; tvoriť – *communio*.

Súčasná spoločnosť je konzumnou spoločnosťou a je založená na nepretržitej spotrebe. To platí aj pre mediálnu kultúru. V konzumnej spoločnosti ide o čo najrýchlejšie použitie tovaru, aby mohol byť nahradený novým, modernejším, alebo módnejším. Mediálna kultúra má zjavný sklon k zvelicovaniu, škandalizovaniu a šokovaniu. V tomto smere sú práve masovokomunikačné

¹ Porov. Benedikt XVI., Posolstvo k 41. svetovému dnu spoločenských komunikacných prostriedkov. <http://www.rcc.sk/dokumenty> (2007-01-25).

prostriedky potenciálnymi nástrojmi zvýšenia konzumu, pretože sú determinátormi moderného trendu – módy, navrhovateľmi snov cez reálne obrazy, ktoré sa silno dotýkajú sveta zmyslov a robia jednotlivca často až bezmocným. Zvlášť u mladého cloveka, ktorý sa formuje. Dalo sa s tým však rátať, pretože tak ako v individualistickej spoločnosti, tak aj v spoločnosti anonymnej masy sa vytvárala kultúra buď slepo egoistická, alebo umelo kolektívna pod značným tlakom ideológie. Svet obrazov má možno dnes veľkú dematerializujúcu moc bez hlbšieho reálneho vzťahu k reálnym predmetom. A odtiaľ je malý krôčik k tomu, aby sa zdanie javilo ako reálne a realita bola zdanlivou². D'alším charakteristickým znakom je uponáhl'anosť doby, v ktorej stíhame často len titulky, alebo zachytíme informácie, ktoré preferujú strany, ktorej noviny patria. To vedie ku skresleným informáciám, k zúženému pohľadu. Reálnou chybou dnešných dní je skutočnosť, že mnohí ľudia si myslia, že pravda je nedosiahnuteľná. Preto, keď sa pýtajú čo je pravda, vlastne ani necakajú odpoveď, ale obracajú pohľad k väčšine³. Mediálna kultúra priviedla dnešného cloveka k tomu, že sa radšej pozerá na televíziu, ako číta, radšej nahráva, registruje, ako píše, radšej surfuje po internete, ako študuje literatúru v knižnici. Kultúra obrazu, virtuálna kultúra vytlačila kultúru slova.

Vplyv médií je tak zložitou otázkou, že sa v súčasnosti nezriedka ozývajú hlasy,

ktoré jednak považujú masové médiá za kľúčový prvok dnešnej doby, no na druhej strane sú názory, že moc (vplyv) masových médií je zdanlivá a reálny život sa úplne odlišuje od mediálnej reality, ktorá don zasahuje iba okrajovo.

Na čo najpresnejšie urcenie vplyvu masmédií je teda potrebné hľadieť optikou konkrétneho média v konkrétnej situácii. Na médiá ako celok je možné hľadieť iba s istým nadhľadom a odstupom, pričom hodnotiace výstupy bývajú v tomto prípade odlišné⁴.

Vo všeobecnosti je vplyv médií na cloveka v niekoľkých rovinách. Média vplývajú na cloveka v oblasti mentálno-konzumnej (keď sa naše túžby stávajú potrebami), relaxacnej (keď cloveku vnucujú vlastnú formu zábavy a oddychu), navigacnej (médiá zneužívajú pud davovej psychózy vo svoj prospech), názorovej (vytváranie názorovej uniformity), hodnotovej (pripisovanie ľudských hodnôt momentálnemu trendu, napr. mladý, bohatý, úspešný, populárny, vplyvný,... a následné prispôsobovanie sa týmto hodnotám). Média však vplývajú na cloveka aj v rovine intelektuálnej, morálnej, estetickej a náboženskej. V rovine intelektuálnej, keď rozumom prijíma súdy a vytvára si úsudky na základe prijatého. Diet'a vie málo odlíšiť ilúziu od skutočnosti. Preto je táto rovina obzvlášť nebezpečná hlavne v reklamách, alebo v TV programoch s násilnou tematikou. V rovine morálnej, keď clovek zvažuje svoje konanie. Clovek rozumom prehodnotí veci a vôľou po nich siaha. Tu zohráva dôležitú úlohu

² Porov. ZASEPA T., *Médiá v case globalizácie*. Bratislava: LÚC, 2002, s. 124.

³ Porov. LACA P., *Masmédiá a ich morálna hodnota*. Prešov: A.M. Logos. 2003, roc. 4, c. 4, s. 12 – 13.

⁴ Porov.: Baláž I., Vplyv masmédií na konzumentov. [w:] *Zborník zo VI. konferencie s medzinárodnou účasťou: Inovácie v škole*, Vysoké Tatry: Združenie Orava a Centrum pre vzdelávaciu politiku, 18. -20. IX. 2005, s. 12-16.

emocionálna stránka osobnosti. Diet'a je opäť vystavené silnému emocionálnemu tlaku prostredia, ktorý má rozhodujúci vplyv na utváranie si vlastných hodnôt. (Televízia predstaví hrdinu-zabijaka ako osloboditeľ'a.) V rovine estetickej, keď clovek túži po krásy a harmónii. Hlavne v pubertálnom veku sa našim det'om predstavujú televízne vzory v extravagantnom oblečení, vo vulgárnych prejavoch, v umení bez krásy a harmónie, ktoré skôr uráža ako naplna, a ktoré nemá takmer nič spoločné so spoločenskými normami. V rovine náboženskej, kde clovek prehodnocuje svoje postoje a skutky vzhľadom na svoju vieru. Clovek je od prírody náboženský. Táto rovina je rozhodujúca a preniká predchádzajúce tri. Práve v tomto case sa stretávame so skutočnosťou, keď sa náboženský fanatizmus zmenil pod vplyvom premývania mozgov na masových vrahov. Preto by viera nemala zostať za rozumom a naopak⁵.

Spoločenské komunikčné prostriedky svojim pôsobením na jednotlivcov, ale i masy, značne ovplyvňujú ich myslenie, cítenie a konanie. V tomto prípade môžeme v širšom slova zmysle hovoriť o mediálnej kultúre⁶. Nemyslíme tým na kultúrne prejavy prostredníctvom médií, ale na vplyv médií na spoločnosť. Vývoj nových technológií ovplyvňuje vedu a výskum, pochopiteľne aj prostredie, v ktorom clovek žije. Revolučné zmeny, ktoré nie sú len technického charakteru, nastali aj v komunikčných technológiách. Clovek je na základe týchto zmien stále castejšie

„bombardovaný,, obrazmi z rôznych castí sveta, ktoré majú ako pozitívny, tak aj negatívny charakter.

V histórii komunikácie minulého storočia rozlišujeme tri zlomové obdobia, ktoré sa nazývajú prahy zmasovenia. Prvý prah zmasovenia súvisí s masovým rozšírením rozhlasu a filmu v 20-tych rokoch, druhým je prah zmasovenia televízie v 50-tych rokoch a rozšírením elektronických komunikácií v 90-tych rokoch bol prekročený tretí prah zmasovenia⁷. V spoločnosti plnia masmédiá dôležité informčné, zábavné, ideové, socializčné a výchovno-vzdelávacie funkcie. Každé z médií (televízia, tlač, video, DVD a pod.) má dôležitú úlohu pri sprostredkovaní informácií, správ, rôznych náucných a zábavných programov, pričom sa využívajú slová, obraz a zvuk. Obohacujú tak zážitkovú sféru ľudskej osobnosti a súčasne umožňujú osvojovať si poznatky z rozličných oblastí. Ich vzdelávací a výchovný funkcia je nesporná⁸. Komunikácia v súcinnosti uciteľ – uciteľ – uciteľ, má nepochybné svoje opodstatnenie a vedie k správne mu využívaniu médií vo výchove. Dá sa povedať, že novým výchovným cinitel'om v rodinách je v súčasnej dobe televízny prijímací ci pocítac, ktorý výrazne ovplyvňuje rodinný život. Samozrejme, že aj televízia alebo internet sa dajú využiť ako výchovný cinitel'. Správna vol'ba programu môže byť obohacujúca, ak si po sledovaní programu nájdeme v rodine čas na diskusiu o danom programe alebo www stránke. Na škodu je samozrejme fakt, ak televízia a internet nahrádza rodica, alebo vyplna vol'ný čas

⁵ porov. http://www.frcth.uniba.sk/new/science/conferences/20020504/3-Krajnak_doc.html

⁶ Porov.: Stolárik S., Média v službe kultúry života. [w:] *Orbis communicationis socialis 2002*. Prešov 2002, s. 47.

⁷ Porov. Rankov P., *Masová komunikácia. Masmédiá a informčná spoločnosť*. Levice 2002, s. 36.

⁸ Porov. Pribula M., *Stručná introdukcia do katolíckej edukácie*. 2005, s. 72 – 74.

detí a mládeže. Vážnym deficitom dnešnej doby je, že rodicia veľmi malou mierou participujú na reštrikcii mediálneho vplyvu, zvlášť pri sledovaní televízie. Prvým predpokladom správneho využitia médií – televízie vo výchove je práve spoločné sledovanie televízie. Preto sa v ďalšej časti dotkneme niekoľkých problémových oblastí zatiaľ najpoužívanejšieho média dnešnej doby, a to televízie, aj keď jej veľkým konkurentom je svet internetu.

DÔLEŽITOSŤ MEDIÁLNEJ EDUKÁCIE

Odborníci v oblasti edukácie upozorňujú, že množstvo informácií, ktoré deti pohlcuje, spôsobuje úpadok všeobecného vzdelania. Dôvodom je neschopnosť zaradiť takto získané informácie do vlastnej poznatkovej štruktúry, chýba interpretatívny rámec na posúdenie ich významnosti⁹. Často sa stierajú rozdiely medzi realitou a fikciou, informáciou a zábavou, reklamou a skutočnosťou a pod. To všetko je známe. Otázne ostáva, ako sme pripravení na vstup médií do nášho života, ako vieme s mediálnou ponukou pracovať, či si vieme vybrať to, čo je pre našu informovanosť, ale i oddych a zábavu najvhodnejšie, či dokážeme analyzovať spôsoby podávania informácií a pod. Vo všeobecnosti prevažuje vnímanie médií ako zdroja informácií, ktoré okrem pozitívnych funkcií (rozširovanie poznania, vzdelania...) plnia i funkcie negatívne (myslia sa najmä ob-

sahy, ktoré by mohli ohroziť psychický a morálny vývin detí a mladistvých, predovšetkým obsahy s násilným nábojom podporujúce nenávisť, intoleranciu a pod.)¹⁰.

Z týchto dôvodov nám rezultuje skutočne vážne sa zaoberať problematikou spoločenských komunikačných prostriedkov v katechéze, školskej katechéze, či konkrétne na náboženskej výchove. Ide tu o systematické vyučovanie základných poznatkov, ktorých uplatňovanie v živote každého človeka je bezpodmienečne nutné pre jeho rozlišovanie dobrého a zlého, pre jeho duchovný rast, pre jeho osobné napredovanie ako aj pre jeho osobnú stálosť a ľudskú zrelosť.

Toto vyučovanie má byť charakterizované aj nasledujúcimi atribútmi:

- nemá byť iba rozumového, ale podstatne formálneho rázu;
- katechéti majú mať k dispozícii vhodné učebnice, odborné upravené pod vedením biskupov;
- metódy vyučovania majú byť primerané veku, vzdelaniu a schopnostiam vyučovaných;
- základné pravdy majú preniknúť celý život katechizovaných;
- je potrebné vychovať dobrých katechétov, ktorí by boli schopní ďalej sa zdokonaľovať;
- je potrebné vyučovať náboženstvo vo forme katechumenátu¹¹.

V školskej katechéze je dostatok priestoru, v ktorom prostriedky spo-

⁹ Porov. Zasepa T., Olekšák P., *Internet a globalizácia – antropologické aspekty*. Ružomberok 2006, s. 170.

¹⁰ Porov. Pribula M., Paľá G., *Stručne o komunikácií*. Prešov 2006, s. 75 – 78; Hornáková S., *Vplyv násilia v elektronických médiách na deti a mládež a potreba mediálnej výchovy k mediálnej gramotnosti*. Lublin 2002, s. 98-99.

¹¹ Porov.: Slivka D., *Učenie Katolíckej cirkvi o Božom zjavení vo Svätom písme a v tradícii na základe konštitúcie Dei Verbum*. [w:] *Štúdie z biblistiky a systematickej teológie*. Prešov 2006, s. 21, Spuchl'ák J., *Služba a úloha Katolíckej cirkvi v spoločenských komunikačných prostriedkoch*. Spišské Podhradie 2001, s. 30.

censkej komunikácie nachádzajú svoje miesto, jednak ako edukčné predmety a rovnako aj ako edukčné objekty, nakoľko oni sú integrálnou súčasťou dnešnej spoločnosti a označujú sa za dôležitý nástroj socializácie človeka. Už od útleho veku života diet'at'a sa preto javí ako nanajvýš potrebné vštepovať mu reálny a kritický postoj voči masmédiám.

Nakoľko katechéza má pomôcť formovať život človeka podľa Kristových zásad, nemá to byť suchá teória odtrhnutá od praktického života, ale musí vychádzať z konkrétnych životných podmienok a musí byť na tieto podmienky aplikovateľná, teda musíme sa na tieto zložité životné situácie človeka, v ktorých sa mnohokrát nachádza, pozerat' aj cez prizmu médií. Preto sa účinná katechéza opiera o predpoklad, že obsah ohlasovania sa nachádza v samotnom živote človeka. Musí si všímať všetky potreby človeka a ucit' veriacich hl'adiet' kresťanský na všetky ľudské otázky a všetko vysvetľovat' v duchu kresťanstva. Úlohou katechézy je výchova k napodobnovaniu Krista. Človek má vždy príležitosť k tvoreniu seba, k vytváraniu vlastnej identity. Svojím ľahostajným postojom voči súčasným a novým formám ohlasovania viery, umožníme túto identitu deformovať. Naopak, výchova k adekvátnemu využívaniu prostriedkov spoločenskej komunikácie povedie človeka k tomu, aby sa odvracal od toho, čo nie je pravé a dobré¹².

Aký postoj teda zaujat' k mediálnej komunikácii, ako si poradiť v spleti ponúkaných mediálnych produktov? Ako chrániť mládež pred nesprávnym výberom ponuky? To je vlastná úloha mediálnej výchovy.

Médiá prinášajú zmeny, ktoré menia od základu naše pohľady na okolitý svet. Mediálne technológie a digitálna technika umožňujú vznik nových multimediálnych služieb a aplikácii, ktoré kombinujú zvuk, obraz a text, ktoré sú prostredníctvom telekomunikácii prístupné kdekoľvek na svete. Prenikanie týchto nových informacno-komunikačných technológií do všetkých úrovní ekonomiky a spoločenského života je to, čo mení našu spoločnosť na „informačnú spoločnosť“. Dnes sa na každom kroku stretávame so zmenami, ktoré nám prináša „informačná spoločnosť“. Tieto zmeny, najvýznamnejšie od cias priemyselnej revolúcie, sú ďalekosiahle a globálne. Týkajú sa nás kedykoľvek a kdekoľvek, svet si už takmer nevieme predstaviť bez platobných kariet, telefónov, televízie, pocitacov, internetu... Informatizácia spoločnosti nie je len technologickým problémom – svojím záberom a dôsledkami sa stáva najmä ekonomickým, legislatívnym, regulačným, sociálnym, politickým a etickým problémom. Informatizácia má však aj negatíva, ktoré devalvujú hodnotu voľného času, ktorého máme v uponáhľanom case tak málo. Je potrebné zamýšľat' sa nad úlohou médií pri využívaní voľného času, a dbať na to, aby úloha médií bola iba doplnková, nie fundamentálna.

Svätý Otec Ján Pavol II. v jednom zo svojich listov ku Svetovému dnu spoločenských dorozumievacích prostriedkov hovorí: „Možnosti komunikácie medzi jednotlivcami a skupinami vo všetkých castiach sveta nikdy neboli také veľké, ako pri súčasnom rozvoji informačných technológií. Súčasne je však paradoxné,

¹² Pribula M., Miesto mediálnej edukácie v pedagogicko-teologickej príprave budúcich katechetov. [w:] *Katechetika – Historie – Teologie II.* Ed. J. Szymeczek. Ostrava 2005, s. 98.

že práve sily, ktoré môžu viesť k lepšiemu dorozumeniu, môžu tiež zapríčiniť nárast odcudzenia a egocentrizmu. Naša doba je teda casom ohrozenia i nádeje. Žiadny clovek dobrej vôle si neželá, aby ohrozenie prevážilo, a tak zapríčinilo ešte väčšie ľudské utrpenie¹³. V posledných desaťrociach, kedy bádat' hlboký morálny, duchovný, teda aj etický úpadok, vyplynula otázka, co je príčinou náhleho odklonu od toho, co je morálne správne a dobré. Co spôsobuje mravný úpadok dnešnej mládeže, ktorá prezentuje neviazané vzťahy, voľnosť, slobodu, vraždu nenarodených detí, sobášne rovnakých pohlaví? Väčšiu časť viny preniesli mnohí veriaci ale aj neveriaci na komunikacné prostriedky, ako je rozhlas, televízia a internet, pričom táto časť populácie sa poväčšine snažila odsúdením týchto informacných technológií zbaviť povinnosti, ktorá im patrila, a tak vidia v médiách len pôsobenie zla, diabla, sveta, odmietajú ich využitie, pričom často zabúdajú, že príčinou mnohého zla sú často oni sami.

Média nie sú vo svojej podstate zlé, zlý je len úmysel užívateľa, ktorý v prospechárskom prostredí hľadá iba vlastný záujem. Dnešný clovek žije v prostredí, kde je rozklad hodnotového systému, ktorý pôsobí nepriaznivo na vývoj osobnosti. V závere chcem poukázať na dva aspekty internetu a komunikácie vôbec: „Za horizontom technického pokroku, po stupienkoch špecifických výziev a mýtov, sa dostávame až k postmodernej axióme – komunikácia je moc, a postupnému uve-

domovaniu si veľkej hodnoty vlastnenej informácie: pre mocných sa informácia stáva nástrojom moci, pre mnohých iných však nádejou slobody a možno i rozletu ducha“¹⁴.

VÝCHODISKÁ PRE IMPLEMENTÁCIU MEDIÁLNEJ VÝCHOVY

S nástupom informacnej spoločnosti žije dnešný clovek ponorený vo svete mediálnych posolstiev, kde zdanlivo neexistujú limity množstva dostupných informácií. Tento zložitý mediálny proces má moc ovplyvňovať myslenie a konanie jednotlivcov a nás. Média ponúkajú nespočetné zdroje informácií a bezprecedentným spôsobom umožňujú komukol'vek vytvárať správy vo verejnom priestore. Orientácia v tejto obrovskej mase informácií je coraz zložitejšia. Pôsobenie médií môže byť pozitívne, ak myslíme rozvoj osobnosti, ale aj negatívne, mysliac tým na dehonestáciu individuality, potláčanie autority a duchovnej dimenzie cloveka. Z tohto dôvodu je potrebné vychovávať cloveka ku kritickému poznaniu vplyvu médií. Potrebná je výchova prijímateľov, a tiež aj mediálnych tvorcov, pretože „úlohou masmédií je zjednocovať ľudia a obohacovať ich život, a nie ich rozdeľovať a zneužívať. Táto formácia má mať na zreteľ nielen technické znalosti, ale má to byť predovšetkým formácia etická a mravná, formácia v oblasti vnútorného života, lebo jedine takto formovaní ľudia budú schopní vytvárať „novú kultúru“, kultúru úcty k clovekovi a k jeho dôstojnosti, kultúru úcty k životu, kultúru solidarity, lásky a pokoja“¹⁵.

¹³ Ján Pavol II., *Posolstvo k 33. svetovému dnu spoločenských komunikacných prostriedkov*. Bratislava 1999, cl. 2.

¹⁴ Sterling B., *The Hacker Crackdown*. http://www.frcth.uniba.sk/new/science/conferences/20020504/#_sdfootnote4sym (17.12.2002).

¹⁵ Nowacki J.H., *Potrebuje mediálnu výchovu?*, Prednáška, Bratislava 2002, poznámky autora práce.

V súvislosti s mediálnou výchovou sa objavujú nové pojmy: civilizacná gramotnosť, počítačová gramotnosť, vizuálna gramotnosť a mediálna gramotnosť. Pod pojmom **gramotnosť** rozumieme schopnosť žiaka: aplikovať vedomosti a zručnosti z kľúčových oblastí vyučovacieho predmetu; analyzovať a efektívne komunikovať svoje názory a postoje; riešiť a interpretovať problémy v rozličných situáciách. Skúmanie gramotnosti sa vo všetkých testovaných oblastiach zameriava na tri základné aspekty: obsah/vedomosti, situácie, procesy. Gramotnosť sa meria na určitom **obsahu** alebo štruktúre tak, že žiak vyriešením reálnej **situácie**, ktorá je vhodná na aplikáciu vedomostí príslušnej testovanej oblasti, preukáže zvládnutie istého **procesu**. Nadobúdanie **gramotnosti** je celoživotný proces, ktorý prebieha nielen v rámci školy, počas formálneho vzdelávania, ale aj interakciou žiaka s rodičmi, spolužiakmi, priateľmi, kolegami a širšou komunitou.

„Civilizacná gramotnosť – tento, na prvý pohľad zvláštny pojem zahrna také cinnosti, schopnosti a zručnosti, ktoré sú typické pre ľudí v moderných, rozvíjaných spoločnostiach“¹⁶.

Pojem civilizacnej gramotnosti v sebe zahrna aj definíciu *pocítacovej gramotnosti*, ktorá hovorí o schopnosti a súbore zručností pri práci s osobným počítačom a jeho príslušenstvom pri tvorbe samostatných digitálnych výstupov. V USA majú rodičia názor, že počítačová gramotnosť je pre ich deti dôležitejšia ako mediálna gramotnosť. Odôvodňujú to

uplatnením sa na trhu práce. Do Spojených štátov dovážajú veľmi málo cudzích mediálnych produktov, a preto necítia potrebu natoľko sa zaoberať vlastnou kultúrou a kultúrnou produkciou, ktorá sa chápe ako niečo úplne prirodzené. Existuje tu vyše 250 organizácií, ktoré sa zaoberajú mediálnou výchovou¹⁷. Výchova k počítačovej gramotnosti znamená výchovu, ktorá je „zameraná na zvládnutie nových informacných a komunikačných technológií... Nové technológie poskytujú nové možnosti pre ich užívateľov. K nim patria univerzity a školy, učitelia, študenti. „Európske vlády by mali presadzovať ambiciózne a dlhodobé programy, ktoré by priniesli revolúciu informacnej spoločnosti do školských tried“¹⁸. Je dôležité venovať pozornosť aj vzdelávaniu učiteľov, odbúrať v nich strach z nových technológií, zabezpečiť, aby disponovali dostatočnou kvalifikáciou¹⁹.

V komplexnom pohľade na problematiku mediálnej výchovy nemožno ostať len pri zvládnutí techniky médií, je potrebné sústrediť úsilie aj na formacné pôsobenie v oblasti mediálnej výchovy.

Vizuálna gramotnosť je schopnosť pochopiť a analyzovať vizuálnu kultúru. Obrazy sa vykladajú vždy v kontexte, pričom ide o aspekt vizuálnej percepcie a dešifrovania obsahu.

Kľúčovým pojmom v rámci mediálnej výchovy, a zároveň jej cieľom, je *mediálna gramotnosť*. Škola by mala edukantov naučiť spracúvať a hodnotiť podnety a informácie, ktoré k nim z okolitého sveta prichádzajú. Nemecký mediálny pedagóg

¹⁶ Velšic M., *Civilizacná gramotnosť ako problém*. <http://www.ivo.sk/vyskum.asp> (16.2.2003).

¹⁷ Porov. Brecka S., *Mediálna výchova*. Bratislava 1999, s. 13-14.

¹⁸ Brecka S., *Mediálna výchova*. Bratislava 1999, s. 37.

¹⁹ Porov. Dargová J.: Pedagogicko – didaktické aspekty využívania informacno-komunikačných technológií vo výučbe. In: *Prírodné vedy a IKT*. Prešov 2004, s. 13.

G. A. Thiele vo svojich prácach uvádza, že mediálna gramotnosť zahrna kompetentný, sebavedomý a zodpovedný výber a využívanie tlačených, audiovizuálnych a digitálnych médií všetkého druhu pre zábavu, informovanie sa a vzdelávanie, pre vyjadrovanie a komunikáciu.

„Mediálna gramotnosť je schopnosť, ktorá pomáha recipientovi neformálne a kriticky chápať povahu masových médií, ich techniky a vplyv týchto techník. Je to vzdelanie, ktoré má recipientom pomôcť pochopiť, ako médiá pracujú, ako sú organizované a ako vytvárajú realitu. Mediálna gramotnosť tiež dáva recipientom možnosť tvoriť mediálne produkty“²⁰.

Vo všeobecnosti však môžeme charakterizovať pojem mediálna výchova ako „výchova k orientácii v masových médiách, k ich využívaniu a zároveň k ich kritickému hodnoteniu“²¹. V súčasnosti je potrebné poukázať na to, že mediálna výchova „by nemala byť procesom náhodným, živelným, ale procesom riadeným. Procesom, ktorý má svoj cieľ, obsah, podmienky, organizáciu činnosti, metódy, ujasnené miesto a v nom poslanie vychovávaného aj vychovávateľa“²².

Pojem mediálnej výchovy zahrna množstvo špecifik, ktoré sa u autorov rôznia, uvediem preto niekoľko definícií pojmu mediálna výchova:

²⁰ Hornáková S., *Vplyv násilia v elektronických médiách na deti a mládež a potreba mediálnej výchovy k mediálnej gramotnosti*. Lublin 2002, s. 108.

²¹ Šed'ová K., *Mediá jako pedagogické téma*. In: *Pedagogika* 1/2004. Praha, s. 19.

²² Pribula M., *Spolocenské komunikčné prostriedky vo výchove a katechéze*. In: *Orbis communicationis socialis*. Prešov 2002, s. 34.

²³ Brecka S., *Mediálna výchova*. Bratislava 1999, s. 7.

²⁴ Porov. Hornáková S., *Vplyv násilia v elektronických médiách na deti a mládež a potreba mediálnej výchovy k mediálnej gramotnosti*. Lublin 2002, s. 105.

²⁵ Metyková M., *Quo vadis mediálna výchova?* http://fss.muni.cz/rpm/Revue/Revue08/recenze_buckingham.htm. (04.10.2005)

„Mediálna výchova je schopná naučiť ľudí analyzovať a tvoriť mediálne obsahy, správne ich chápať a interpretovať“²³.

Mediálnu výchovu možno definovať aj ako praktické vyučovanie, zacielené na budovanie mediálnej kompetencie, chápanej ako kritický a rozlišujúci postoj voči médiám, s cieľom vytvárať vyrovnaných občanov, schopných vynášať vlastné súdy na základe dostupných informácií.

„Mediálna výchova je teda prostriedkom nadobudnutia mediálnej gramotnosti a vzhľadom na miesto médií v živote jednotlivca i spoločnosti by mala byť súčasťou všeobecného vzdelania“²⁴.

Buckingham definuje mediálnu výchovu ako „proces vyučovania a ucenia sa o médiách“, výsledkom ktorej je mediálna gramotnosť – „znalosti a zručnosti, ktoré študenti získajú“²⁵.

Mediálna výchova je teda pojem, ktorý zahrna rozpätie vzdelávacích, výchovných, osvetových, propagacných a praktických činností. Ich spoločným cieľom je konfrontovať rôzne skupiny verejnosti s činnosťou médií, so skutočným zmyslom mediálnych produktov a možnými následkami ich pôsobenia na život jednotlivca i celej spoločnosti. Mediálna výchova je v súčasnosti objektom mediálneho i pedagogického výskumu a praxe na rôznych úrovniach. Zaoberajú sa nou

vládne i mimovládne orgány, inštitúcie, organizácie a asociácie na národnej i medzinárodnej úrovni. Mediálnu výchovu možno definovať aj ako praktické vyučovanie zacielené na budovanie mediálnej kompetencie, chápanej ako kritický a rozlišujúci postoj voči médiám, s cieľom vytvárať vyrovnaných občanov, schopných vynášať vlastné súdy na základe dostupných informácií. Umožňuje im to prístup k potrebným informáciám, ich analýzu a schopnosť identifikovať ekonomické, politické, sociálne a kultúrne záujmy, ktoré stoja za tým. Mediálna výchova učí jednotlivcov interpretovať a vytvárať posolstvá, vyberať najvhodnejšie médiá pre komunikáciu, prípadne vyslovovať názory k ponuke médií a ich výstupom. Mediálna výchova umožňuje ľuďom vykonávať svoje právo slobody vyjadrovania a právo na informácie. Je prínosom nielen pre ich osobný rozvoj, ale posilňuje účasť a interaktivitu v spoločnosti. V tomto zmysle ich pripravuje na demokratické občianstvo a politickú uvedomelosť²⁶.

Médiá dnes zaujímajú dôležité miesto v živote jednotlivca i spoločnosti, z tejto skutočnosti vychádza aj mediálna výchova. Jej základnými východiskami sú:

- a) médiá nesprostredkujú jednoduchý odraz reality, ale prezentujú starostlivo vypracované konštrukcie tým, že vysvetľujú, akým spôsobom vznikajú,
- b) médiá sú zdrojom väčšiny informácií a skúseností, na základe ktorých si ľudia vytvárajú osobnú predstavu o svete a o tom, ako tento svet funguje,
- c) tým, že médiá zasahujú do formovania ľudského obrazu reality, ovplyvňujú

- význam všetkých individuálnych faktorov vzt'ahu jednotlivca k okolitému svetu,
- d) väčšina mediálnej produkcie je komerčného charakteru a jej hlavným cieľom je zisk. Preto je dôležité objasňovať otázku vlastníctva a kontroly médií,
- e) všetky mediálne obsahy sa dajú nazvať druhom reklamy, pretože svojím spôsobom propagujú isté hodnoty a spôsob života,
- f) médiá zohrávajú významnú úlohu v politike a pri formovaní spoločenských zmien,
- g) každé médium má svoj vlastný spôsob, jazyk, gramatiku a špecifickým spôsobom kóduje realitu,
- h) vzdelávacie aktivity v oblasti mediálnej výchovy vo viacerých krajinách vznikli ako reakcia na mohutný import amerických filmov, televíznych programov a iných mediálnych produktov. Značné množstvo odborníkov z rôznych oblastí nadobudlo presvedčenie, že doslova záplava americkej „kultúry“, ohrozuje kultúrnu integritu ich krajiny, a že mediálna výchova dokáže presvedčiť mládež, že hodnoty propagované americkými médiami musia byť prijaté za vlastné²⁷.

Východiskom pri určení cieľa môže byť definícia mediálnej výchovy (Media Literacy) publikovaná v učebnici vydané Ministerstvom školstva kanadskej provincie Ontario, ktoré zaviedlo v Kanade mediálnu výchovu ako povinnú súčasť učebných plánov:

- a) mediálna výchova pomáha študentom rozvinúť poučené a kritické chápanie podstaty masmédií, postupov, ktoré využívajú a dosah týchto postupov,

²⁶ Porov. Rada Európy, *Odporúčanie 1466 (2000) [1] – Mediálna výchova*. <http://www.radaeuropy.sk/?736>. (13.10.2005)

²⁷ Porov. Brecka S., *Východiská, koncepcie a ciele mediálnej výchovy*. In: *Kolokvium 1 – 2*. Trnava 2004, s. 84 – 85.

- b) prehľbuje chápanie toho, ako médiá fungujú, ako sú organizované, ako sa tvoria výpovede, ako sa v nich konštruuje realita,
- c) zvyšuje pozitívny účinok z prijímania i spracovania mediálnych výpovedí a poskytuje študentom zručnosti potrebné na vytváranie vlastných mediálnych obsahov²⁸.

Ciel' sa rozširuje z polohy prijímania a hodnotenia i do roviny vlastnej produkcie, prípravy mediálnych obsahov, v ktorých by mali žiaci v škole získať základné vedomosti i zručnosti. To, čo by sa malo mediálnou výchovou dosiahnuť, závisí od vnímania mediálnej výchovy. Ak by sme ju vnímali ako predmet kontinuálny, ktorý sprevádza žiaka od základnej po koniec strednej školy, potom aj ciele musia byť diferencované, zohľadňujúce mentálne schopnosti žiaka i prepojenosť predmetu mediálnej výchovy s ďalšími vyučovacími predmetmi²⁹.

Ciel'om mediálnej výchovy, alebo presnejšie povedané, mediálnej edukácie je pripraviť žiakov na vecné, samostatné a spoločensky zodpovedné zaobchádzanie s prostriedkami spoločenskej komunikácie. Preto je potrebné:

- a) aby sa žiaci dokázali orientovať v mediálnom prostredí,
- b) aby dokázali kriticky posudzovať informácie, skúsenosti a modely správania sprostredkované médiami,
- c) aby sa v mediálne ovplyvnenom prostredí dokázali správať sebavedome, zodpovedne a produktívne³⁰.

Kľúčovými aspektmi mediálnej výchovy podľa Britského filmového ústavu³¹ vo veľkej Británii sú:

Mediálne faktory – Kto komunikuje, s kým a prečo? Kto produkuje obsahy a aké má postavenie v procese produkcie? Mediálne inštitúcie, ekonomika a ideológia, zámery a výsledky.

Mediálne kategórie – Typ obsahu. Rôzne médiá, formy, žánre alebo iné kategórie obsahu.

Mediálne technológie – Ako sa vyrábajú? Ktoré technológie sú komu prístupné? Ako ich treba využívať? Ako tieto technológie ovplyvňujú výrobný proces a výsledný produkt?

Mediálny jazyk – Ako pochopíme jeho význam? Ako médiá vyrábajú významy? Kódy a konvencie. Naratívne štruktúry.

Publikum médií – Kto sleduje médiá a prečo? Ako možno identifikovať publikum a jeho štruktúru? Ako publikum nachádza, vyberá si, konzumuje a reaguje na mediálne obsahy?

Mediálny odraz reality – Ako médiá prezentujú realitu? Aký je vzťah medzi reálnym obsahom a skutocným miestom, udalosťami, ľuďmi a myšlienkami?³²

Vo svete je možné sledovať zvýšený záujem o mediálnu výchovu už niekoľko desaťročí. V polovici 70. rokov 20. storočia bola táto výchova začlenená do učebných osnov stredných škôl vo viacerých krajinách. V Latinskej Amerike a v Európe (najmä v Španielsku a Taliansku) sa mediálna výchova chápala najmä ako nástroj na vyrovnávanie

²⁸ Porov. Duncan B. a kol.: *Media Literacy Resource Guide*. Toronto 1989, s. 18.

²⁹ Porov. Hradiská E., Bude sa i u nás ucit' mediálna výchova? In: *Otázky žurnalistiky*. Bratislava 1999, XLII, c. 4, s. 304.

³⁰ Porov. Brecka S., *Mediálna výchova*. Bratislava 1999, s. 23.

³¹ British Film Institute – www.bfi.org.uk

³² Porov. Brecka S., *Mediálna výchova*. Bratislava 1999, s. 18.; *Media Awareness Network*. <http://www.media-awareness.ca> (2006-10-19).

nie sociálnych rozdielov, vyplývajúcich z nerovnakých možností prístupu k informáciám. V anglicky hovoriacich krajinách, vrátane Anglicka, Škótska, Kanady a Austrálie, bola mediálna výchova začlenená do jazykových predmetov. Dôležitejšiu úlohu v mediálnej výchove na medzinárodnej úrovni zohráva UNESCO, ktoré sa ako organizácia angažuje v zavádzaní a následnom skvalitňovaní mediálnej výchovy detí a mládeže v celosvetovom meradle. Podiel'a sa na organizovaní medzinárodných fór, ktorých cieľom je integrovať mediálnu výchovu do národných ucebných osnov, do mimoškolských vzdelávacích programov, ale aj do celoživotného vzdelávania³³.

Materiály o prehľade o situácii mediálnej výchovy vo svete ponúkajú projekty ako: Media Literacy Online Project Oregonskej univerzity (USA), projekt Media Education Centre University v Southhamptone (Anglicko), Media Awareness Network (Kanada) alebo projekt pedagogického inštitútu univerzity v Hannoveri Medienpädagogische Konzepte im Internationalen Vergleich (Mediálno-pedagogické koncepcie v medzinárodnom porovnaní).

Médiá a informácie sú fenoménom, ktorý výrazne ovplyvňuje náš každodenný život. Neustále sme zaplavovaní viac či menej podstatnými informáciami. Informácia sa stáva devízou budúcnosti a coraz väčšiu úlohu zohráva cesta a spôsob, ako v množstve poznatkov nájsť ten potrebný a vyselektovať z mediálnych obsahov podstatný. Osvojiť si orientáciu v médiách a v informacnom labyrinte sa nedá zo dna

na den. Je neodškriepiteľné, že existencia médií je pre súčasného mladého cloveka samozrejma. Mladí ľudia dokážu s médiami i technikou pracovať, čo si však uvedomujú menej, je to, aký d'alekosiahly vplyv na nich jednotlivé médiá majú a môžu mať. Médiá ovplyvňujú jednotlivé vrstvy obyvateľ'stva a podieľajú sa na vytváraní určitých životných štýlov a subkultúr, pričom práve mladí sa nimi nechávajú strhnúť. Od výstrelkov v móde, cez uprednostňovanie určitého hudobného štýlu môže toto pôsobenie prerásť až do vymývania mozgov určitou ideológiou. Mladá generácia by nemala bezmyšlienkovite absorbovať ponúkané informácie, práve naopak, mala by sa stať kritickými užívateľmi jednotlivých mediálnych technológií. Orientácia vo svete počítačov, znalosť obsluhy internetových vyhľadávacov, poznatky a zručnosť v zaobchádzaní s médiami môžeme považovať, po písaní a citaní, za ďalšiu gramotnosť, bez ktorej sa moderný clovek nezaobíde. A práve preto by sme jej mali venovať zvýšenú pozornosť, pociť základnou školou. Otázke mediálnej kompetencie študentov teda logicky predchádza mediálna kompetencia učiteľ'ov a budúcich učiteľ'ov. A to sme už na poli mediálnej pedagogiky³⁴.

Samozrejme, jednou z kompetencií práve mediálnej pedagogiky je aj ochrana mládeže pred ohrozujúcim vplyvom médií, správny výber a zaobchádzanie s médiami a ich obsahmi. V budúcnosti bude jednoznačne dominovať otázka, aký program majú deti pozerat', nad otázkou, či vôbec majú pozerat' televíz-

³³ Porov. Šed'ová K., *Médiá jako pedagogické téma*. [w:] *Pedagogika* 1/2004. Praha, s. 19.; Horváthová J., *Mediálna výchova a výučba cudzích jazykov*. http://www.fem.uniag.sk/konferencie_a_seminare/uveu/2005/zbornik/zbornik/sekcia_6/horvathova.pdf. (22.11.2005)

³⁴ Demčíák J., *O potrebe rozvoja mediálnej kompetencie*. [w:] *Učiteľ'ské noviny*, 2000, c. 39, s. 1, http://www.mia.sk/DE_TL/SKOL/DT_200012/04_12_08.htm (18. 1. 2006).

ny program. Televízia sa totiž stala každodennou a obľúbenou činnosťou. Výskumy potvrdzujú, že televízne obsahy formujú alebo deformujú deti a mládež podľa toho, ako to dovolíme. Kvalita masmediálnych výstupov býva predmetom odborných diskusií, ale na Slovensku už zriedkavo objektom systematických výskumov. Zabezpečenia kvality v médiách nám na Slovensku akosi nefungujú a vo veľkej miere sú poznačené rôznymi politickými tlakmi. Psychické, fyzické a morálne zdravie detí však nie je ideológia, ale nevyhnutnosť – aj v demokracii. Mediálne regulačné orgány by mali byť súčasťou infraštruktúry zabezpečujúcej kvalitu v médiách, najmä v rovine preventívnej, nielen exprocesnej. Na Slovensku potrebujeme efektívnu a humanistickejšiu starostlivosť o oblasť médií. Ak to posudzujeme z hľadiska sociálneho a kultúrneho vývoja, národ bez filozofickej a etickej reflexie nie je úplný. Nemôžeme mať iba pocitace a siete bez humanizmu. Preto je mediálna výchova skutočne potrebou i podstatným problémom.

S mediálnou výchovou ako ochranou mládeže musíme začať už v predškolských zariadeniach, pretože deti sú najdrahšou obetou médií. Vplyv médií na divácke zázemie je nepopierateľný, a to v pozitívnom i negatívnom smere a potreba mediálnej výchovy nesporná. Napriek mnohých iniciatívam odborníkov chýba u nás dostatočné komplexné zmapovanie výskytu a pôsobenia televíznych obsahov a následné vyvedenie opatrení, predovšetkým v oblasti mediálnej výchovy, t. j. opatrení, ako vplyvu takýchto škodlivých javov celiť, vedieť

ich rozoznávať a zhodnotiť ich efekt s ohľadom na celkový kontext deja i prítomné kontextové faktory³⁵.

Deti a mládež venujú v porovnaní s inými voľnecasovými aktivitami skutočne veľa času médiám a do školy prichádzajú s bohatou mediálnou skúsenosťou. V nej sa tak nadväzuje na už vytvorený poznatkový, väčšinou veľmi rôznorodý a chaotický rámec informácií získaných z médií, ktoré pre svoju formálnu prítlačivosť zanechávajú v psychike detí hlbokú stopu. Množstvo informácií deti pohlcuje, pedagógovia sa sťažujú na úpadok vzdelania. Dôvodom je však neschopnosť získané informácie zaradiť do vlastnej poznatkovej štruktúry, chýba interpretacný rámec a posúdenie ich významnosti. Často sa stierajú rozdiely medzi realitou a fikciou, informáciou a zábavou, reklamou a skutočnosťou a podobne. Dokazovanie pozitívneho či negatívneho vplyvu médií by dnes už nemalo byť cieľom. Aj preto nie, lebo tak, ako sa ponuka tradičných i nových médií rozširuje, na druhej strane je psychika príjemcu na rôznom stupni vývinu viac alebo menej schopná tieto obsahy spracovať. Mnoho výziev i odporúčaní, ako aj legislatívne opatrenia smerujú k tvorcom i distribútorom mediálnych výpovedí. V nich sú okrem iného formulované podmienky ochrany detí a mladistvých pred negatívnym vplyvom mediálnych obsahov. Málo pozornosti sa venuje poznaniu foriem, ako sa príjemca s ponukou vyrovnáva. Jeho prístup k mediálnej ponuke sa redukuje na výskumy sledovanosti a zisťovanie miery spokojnosti s programom. Aj keď sú tieto poznatky nepochybne pre chod

³⁵ Porov.: Slavíková N., Mediálna výchova u nás stále Popoluškou. In: *Otázky žurnalistiky*. Bratislava 2001, XLIV, c. 3 – 4, s. 290 – 291.

médií dôležité, absentuje priestor na koexistenciu s médiami a ich obsahom. Pripraviť jedincov na participáciu s médiami by mala už spomínaná mediálna výchova³⁶.

O potrebe mediálnej výchovy sa pomaly začína hovoriť, ale ešte málo uskutočňovať. Ak sa chceme venovať masmediálnej výchove, teda výchove k užitočnému a správne použitiu médií, treba zväziť stupeň aktuálnosti tejto požiadavky. Ktoré dôvody na jej zavedenie možno pokladať za najpodstatnejšie? Masmediálna výchova nie je predovšetkým o vzdelaní typu výchovy scenáristov alebo kameramanov – je to výchova na základe vzdelania v oblasti manipulacných techník všetkých druhov médií. Potreba výchovy našej mládeže i dospelých je nevyhnutná, pretože masmédiá sú prostriedkom s najvyšším vplyvom na jednotlivcov v spoločnosti. Niekedy je udivujúce, s akou presnosťou dokážeme zmerať a venovať sa veľkosti ozónovej diery nad naším územím, a pritom sa našou krajinou preháňa uragán filmových a pocitacových brakov a otráv ducha – bez povšimnutia. Spomenuté intelektuálne zrucnosti sú pre budúcnosť a našich mladých ľudí nevyhnutné pre orientáciu vo svete, v Európe, medzi mnohými kultúrami. Je teda potrebné oslovit' všetky naše výchovné a vzdelávacie štruktúry, aby potrebu mediálnej výchovy vo všetkých typoch škôl premenili na skutočnosť – aby bola súčasťou osnov jednotlivých predmetov. Ideálom by bol samostatný

predmet, čo umožní následne systematicky vylepšovať prípravu študentov v tejto oblasti. A nejde len o kozmetickú úpravu rozvrhu aby pôsobil moderne. Je to potrebný doplnok výchovy, ktorý si vyžaduje okrem odbornej literatúry aj dôsledne pripravených učiteľov³⁷. Je potrebné podotknúť, že mediálna výchova nie je len úlohou školy a iných organizácií, ale korene tejto výchovy, vlastne ako každej, ostávajú v rodine. Preto bude v budúcnosti potrebné dbať aj na prípravu rodičov, aby kompetentne zaujímali stanoviska pri výchove k používaniu masmédií v rodine.

ZÁVER

Profesor Zasępa vo svojej knihe „Media, człowiek, społeczeństwo,„ uvádza vlastné motto ako riešenie mediálnej gramotnosti: „Rodina, żyjąca nad morzem, nieuchráni diet'a przed utopieniem, kiedy wybuduje okolo swojego domu wysoki mur. Najwaczsou istotou je naucit' diet'a umeniu plawac”³⁸. Pre nás to znamená naucit' jedinca vystaveného mediálnemu tlaku orientovať sa v tzv. „mediálnom chaose” a to prostredníctvom kvalitnej mediálnej výchovy a dobre formovaného svedomia. Prvým a konečným adresátom médií je clovek, nakoľko iba on dokáže prijať a analyzovať posolstvo. Dokáže selektovať pravdu od nepravdy, čítať medzi riadkami, rozhodnúť sa pre niečo a proti niecomu. Iba clovek ako homo sapiens, stvorený na obraz Boha, dokáže smerovať ku konečnému cieľu. Je vybavený

³⁶ Porov.: Hornáková S., *Vplyv násilia v elektronických médiáchna detia mládeže a potreba mediálnej výchovy k mediálnej gramotnosti* (doktorská práca). Lublin 2001, s. 98 – 100.

³⁷ Porov.: Spuchl'ák J., *Potrebuje mediálnu výchovu?* In: *Forum scientiae et sapientiae*. Bratislava 2003, roc. 10, 2003, c. 1 – 2, s. 27 – 28.

³⁸ Zasępa T., *Media, człowiek, społeczeństwo*. Czestochowa 2000, s. 88.

stvoriteľskou silou, aby aj cez médiá formoval a pretváral tento svet. Človek je teda formovateľný a Boh ho neprestal formovať ani v tomto case. Božie slovo je účinné a pôsobí³⁹.

ABSTRAKT

Fenoménom, ktorý vážne ovplyvňuje svet mladých a pôsobí na formovanie ich osobnosti sú médiá. Z tohto dôvodu je dnes veľmi aktuálna problematika výchovy kritického recipienta mediálnych produktov. Cirkev prezentuje, že ľudská dôstojnosť je centrom každej pravej komunikácie. Táto dôstojnosť by mala byť aj základom pri adaptácii mediálnej výchovy v akomkoľvek vyučovacom predmete, alebo pri zavedení samostatného predmetu mediálna výchova, ktorej základným mottom je dobro ako odlesk Božej lásky. Tá inšpiruje a oživuje srdcia a mysle mladých, ale vulgarizmus a obscénnosť majú na mladého človeka devastujúci vplyv.

NEED OF MEDIAL EDUCATION IN SLOVAKIA

Media are phenomenon, which seriously affect the world of youth and have effect on forming of their personality. Thereat problems of education of critical recipient of medial products are very actual in these days. The Church presents, that human dignity is centre of every right communication. This dignity should be also the principle at adaptation of medial education in any learning, or at implementation of separate object medial education, whose basic motto is good as reflex of God love. It inspires and revives the hearts and minds of youth, whereas

vulgarism and obscenity impact on young man destructively.

LITERATURA

Baláž I.: Vplyv masmédií na konzumentov. In: Zborník zo VI. konferencie s medzinárodnou účasťou. Inovácie v škole, Vysoké Tatry 18. -20. IX. 2005, s. 12-16.

Benedikt XVI. Posolstvo k 41. svetovému dnu spoločenských komunikčných prostriedkov. <http://www.rcc.sk/dokumenty> (2007-01-25).

Brecka S. Mediálna výchova. Bratislava 1999.

Brecka S. Východiská, koncepcie a ciele mediálnej výchovy. In: Kolokvium 1 – 2. Trnava 2004.

Dargová J. Pedagogicko – didaktické aspekty využívania informacno-komunikacných technológií vo výučbe. In: Prírodné vedy a IKT. Prešov 2004.

Demčišák J. O potrebe rozvoja mediálnej kompetencie. In: Učiteľské noviny, 2000, c. 39, s. 1,

Duncan B. a kol.: Media Literacy Resource Guide. Toronto 1989.

Hornáková S. Vplyv násilia v elektronických médiách na deti a mládež a potreba mediálnej výchovy k mediálnej gramotnosti. Lublin 2002.

Horváthová J. Mediálna výchova a výučba cudzích jazykov. http://www.fem.uniag.sk/konferencie_a_seminare/uveu/2005/zbornik/zbornik/sekcia_6/horvathova.pdf. (22.11.2005)

Hradiská E. Bude sa i u nás ucit' mediálna výchova? In: Otázky žurnalistiky. Bratislava 1999, XLII, c. 4, s. 304.

http://fss.muni.cz/rpm/Revue/Revue08/recenze_buckingham.htm. (04.10.2005)

³⁹ Porov. Slivka D.: Vzt'ah svätého písma v ucení katolíkov, pravoslávnych a protestantov. [w:] *Zborník teologických štúdií No 3*. Prešov 2007, s. 45.

<http://www.ivo.sk/vyskum.asp> (16.2.2003).

http://www.mia.sk/DE_TL/SKOL/DT_200012/04_12_08.htm (18.1.2006).

Ján Pavol II. Posolstvo k 33. svetovému dnu spoločenských komunikčných prostriedkov. Bratislava 1999.

Laca P.: Masmédiá a ich morálna hodnota. Prešov 2003, roc. 4, c. 4, s. 12 – 13.

Media Awareness Network. <http://www.media-awareness.ca> (2006-10-19).

Nowacki J.H. Potrebujeme mediálnu výchovu? Prednáška. Bratislava 2002.

Pribula M. Miesto mediálnej edukácie v pedagogicko-teologickej príprave budúcich katechetov. In: Katechetika – Historie – Teologie II. Ed. J. Szymeczek. Ostrava 2005.

Pribula M. Spoločenské komunikčné prostriedky vo výchove a katechéze. In: Orbis communicationis socialis. Prešov 2002.

Pribula M. Stručná introdukcia do katolíckej edukácie. 2005.

Pribula M., Paľ'a G. Stručne o komunikácií. Prešov 2006.

Rada Európy. Odporúčanie 1466 (2000) [1] – Mediálna výchova.

Rankov P. Masová komunikácia. Masmédiá a informacná spoločnosť. Levice 2002.

Šed'ová K. Médiá jako pedagogické téma. In: Pedagogika 1/2004. Praha, s. 19.

Slavíková N. Mediálna výchova u nás stále Popoluškou. In: Otázky žurnalistiky. Bratislava 2001, XLIV, c. 3 – 4, s. 290 – 291.

Slivka D. Ucenie Katolíckej cirkvi o Božom zjavení vo Svätom písme a v tradícii na základe konštitúcie Dei Verbum. In: Štúdie z biblistiky a systematickej teológie. Prešov 2006.

Slivka D. Vzťah svätého písma v ucení katolíkov, pravoslávnych a protestantov. In: Zborník teologických štúdií No 3. Prešov 2007.

Spuchl'ák J. Potrebujeme mediálnu výchovu? In: Forum scientiae et sapientiae. Bratislava 2003, roc. 10, 2003, c. 1 – 2, s. 27 – 28.

Spuchl'ák J. Služba a úloha Katolíckej cirkvi v spoločenských komunikčných prostriedkoch. Spišské Podhradie 2001.

Sterling B. The Hacker Crackdown. <http://www.frcth.uniba.sk/new/science/conferences/20020504/#sdfootnote4sym> (17.12.2002).

Stolárik S. Médiá v službe kultúry života. In: Orbis communicationis socialis 2002. Prešov 2002.

Zasępa T. Médiá v case globalizácie. Bratislava 2002.

Zasępa T., Olekšák P. Internet a globalizácia – antropologické aspekty. Ružomberok 2006.

Zasępa T. Media, człowiek, społeczeństwo. Czestochowa 2000.

**Drzewo nie smagane wichrem,
rzadko wyrasta silne i zdrowe.**

Seneka Młodszy